

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна**

**О. А. Гавриленко
І. А. Логвиненко
Л. В. Новікова**

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ

Хрестоматія-практикум

**Навчальний посібник для студентів вищих навчальних
закладів України напряму підготовки
6.030202 – «Міжнародне право»**

Харків – 2015

УДК 340.15: 930(477)(0.76)
ББК 67.3 (4 Укр) я73
Г 23

Рецензенти:

І. Й. Бойко – д-р юрид. наук, професор, професор кафедри історії держави і права Львівського національного університету імені Івана Франка;

В. Є. Кириченко – д-р юрид. наук, професор, професор кафедри загальноправових дисциплін факультету права та масових комунікацій Харківського національного університету внутрішніх справ;

Л. Р. Наливайко – д-р юрид. наук, професор, завідувач кафедри загальноправових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 3 від 23.02.2015 р.)*

Гавриленко О. А.

Г 23

Історія держави і права України: хрестоматія-практикум : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів України напряму підготовки 6.030202 – «Міжнародне право» / О. А. Гавриленко, І. А. Логвиненко, Л. В. Новікова. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 348 с.

ISBN 978-966-285-229-5

Навчальний посібник призначений для використання студентами у процесі підготовки до семінарських занять з навчального курсу «Історія держави і права України» – обов'язкової дисципліни у навчальному плані підготовки фахівців за напрямом 6.030202 – «Міжнародне право». Книга містить плани семінарів та методичні вказівки до кожної з тем, що винесені на розгляд, а також теми рефератів та перелік літератури для їх написання. Основне місце у кожній темі відведено текстам пам'яток права, вивчення яких надасть можливість виявити особливості побудови та функціонування державних інституцій, з'ясувати специфіку розвитку вітчизняного права на різних етапах його еволюції. Посібник призначений для студентів юридичного факультету, а також для всіх, хто цікавиться історією вітчизняного права.

УДК 340.15: 930(477)(0.76)
ББК 67.3 (4 Укр) я73

ISBN 978-966-285-229-5

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2015

© Гавриленко О. А., Логвиненко І. А., Новікова Л. В., 2015

© Будник О. В., макет обкладинки, 2015

ЗМІСТ

Передмова	3
Загальні методичні вказівки	4
Семінарське заняття № 1. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПРАВА І ДЕРЖАВНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ У СТАРОДАВНЮ ДОБУ	7
Семінарське заняття № 2. ПРАВО КИЇВСЬКОЇ РУСИ	21
Семінарське заняття № 3. ПРАВО НА ЗЕМЛЯХ УКРАЇНИ наприкінці XIV – у середині XVII ст.	43
Семінарське заняття № 4. ДЕРЖАВА І ПРАВО УКРАЇНИ В РОКИ ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ ТА ЗА ЧАСІВ ГЕТЬМАНЩИНИ (середина XVII – кінець XVIII ст.)	108
Семінарське заняття № 5. ПРАВО В УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ другої пол. XIX – поч. XX ст.	151
Семінарське заняття № 6. ПРАВО УКРАЇНИ У ПЕРІОД НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ ТА СТАНОВЛЕННЯ РАДЯНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ (1917–1921 рр.)	178
Семінарське заняття № 7. ОСНОВНІ РИСИ ПРАВА УСРР-УРСР У 1920–1930-х рр.	242
Семінарське заняття № 8. ОСНОВНІ РИСИ ПРАВА УКРАЇНИ ПЕРІОДУ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	263
Семінарське заняття № 9. ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ РОЗВИТОК УРСР У ПОВОЄННИЙ ЧАС (1945–1991 рр.)	281
Екзаменаційні питання	342